

בעזה"ת

קול השופר

י"ל ע"י ועד העיר לקהלת האשכנזים

מיסודם של רבותינו מארי דארעא קדישא
הגאונים הצדיקים רבי יוסף חיים זאננפעלד
ורבי יצחק ירוחם דיסקין זצוקלה"ה

ויהי בימי שפוט השופטים
 ... ואוי לדור ששופטיו צריכין
 להישפט

(פתיחתא דרות רבתי)

אם באין משפט יפרע עם, משנה שברון ישבר אם יש לו שופטים שצריכין להישפט ואין מי שישפטם. אם במקום המשפט שם הרשע נתעוותו ונתקלקלו הדינים לרוצח דלים ולטחון פני עניים בכח המשפט התומך יתדותיו בחוקי עמורה, ואין תוכחה וע"ז ידו כל הדווים.

סדום ההפוכה כמו רגע חטאתם לא היתה רק במה שהשחיתו והתעיבו דרכם עשקו גזלו וחמסו. סאתם נתמלאה במה שהארץ חנפה תחת יושביה, שבכל היותם רעים וחטאים לה' מאוד, עוד פשטו טלפיהם למען הראות סימני טהרה ולמלא שרירות לבם הרע על טהרת ההכשר, הם שפרצו עברו חוק והתיצבו על דרך שאין גרוע הימנו, ברע מוחלט, ונתנו ממסלה באין גבלות, לכח הבהמי שבהם, כמדומה, שכשם שהשתחררו מעולה של אנושיות ופג מלבם כל רגש מוסרי ואנושי, כן יכלו לפטור עצמם ממעשי ה"צדקה" ו"בתי חסד", ובפרט ממינוי "שופטים" ו"יושבים על מדין" — אבל לא כן בהם, הם להיפך הצטיינו עוד בפזרנות יתירה למעשה ה"צדקה" וה"חסד" אלא שהעמיקו כשאל עצה למען יהפך לרועץ ולסם מוות בידי המקבלים, עפ"י תחבולה הסכמיית שהיתה ביניהם, וכמו כן "גמילות חסדים" ו"קבלת אורחים" תפט מקום חשוב בעירם אלא שעם זה ירדו כרוכים גם סייף ויסורים מרים.

הא כיצד?

בלינת הצדק של עיר סדום היו ליקירי קרתא "מטות" על חשבונם, שהיו כללות בהדרן, ומצוינות בצביון וגדלן עפ"י

המדד, גם סדינים מצוחצחים ומגוהצים כמובן, וזה היה עיקר שאיפתם ומגמת פניהם למען ישתבחו ויתפארו כי כן עשו, אבל הדל המסכן שבא סדומה למצוא מקום ללון ולהחליף כח, היה נחשב בעיניהם לטפל שבטפלים, ולקוץ ממאיר, וע"כ בהזדמן להם אורח גבה הקומה, ובסיבת זה היה בולט ויוצא מנקליטי המטה, היה זה בעיניהם נחשב לסרח העודף המקלקל ומפריע את צביון ההשתוות, ויתר הזה עומד היה להיקצץ, וכמו כן בהזדמן להם גברא קטין, שגם בפאת מטה היה מוצא מנוחתו, אבל למען שמור את ה"חוקים" ה"על אנושיים" אשר שררו שם, אחת דתו היתה למתחו ולמשכו עד ימלא את כל המדה של המטה ה"משוכללת" – ובגוף הדבר היתה גם להם טענה מוצדקת, הלא הם שיכללו את "לינת צדקם" בכל, וישיתו עליו לויית חן עפ"י טעם ורגש ה"אנושיות" והלא בזה עשו כל מה שמוטל עליהם, אלא שכל הבא להתארח ולהתאכסן ולהנות ממעשי ה"צדקה" וה"חסד" שהם עושים בו, עליו להיות מסוגל לתנאי המקום... ואם אינו מסוגל, מטבעו, – מוכרח הוא להסתגל! אם גם ע"י תחבולות מלאכותיות, אבל בכל זאת מה מועיל להם מה שהם מוצדקים כשלעצמם, הם חפצים להנהיג "צדקתם" ברמה, ודוקא בשם הדת והמשפט, לכן המציאו המצאה "גאונית" ו"צדקנית" לתקן תקנה להקים כסאות למשפט, ולהושיב "דיינים" בעלי שפה וזקן, והם כבר יסמכו ידיהם על כל מזימותיהם, ולנכליהם ותכביהם הערמומיים, ברוח הדין והמשפט הטובה עליהם.

מאז עברו יותר מג' אלפי שנה ואין זכרון עוד לתרמית הסדומיים במובנם אבל הגיונם ומשפטיהם עדיין תופסים מקום בראש.

הא כיצד?

כנפויית העסקנים החצופים המכנים עצמם בשמות "חברי העדה" "הנהלת העדה" "ועד הכשרות" וכו', אשר השתלטו על העדה החרדית ומושלים בזרוע ובאלימות זה למעלה משלשים שנה הורסים כל היסודות אשר הציבו לנו ראשונים כמלאכים במסירות נפש, ומשרשים אחר כל זיק של לבת קודש אשר הנחילונו רבותינו נ"ע בדם ובדמע. לא מצאו למו דרך יותר נוחה להגשמת רעיונם ותכליתם אך ורק ע"י תכסיס לתקן תקנה להקים כסאות למשפט ולהושיב דיינים העושים רצון אדוניהם המושחתים והם סומכים ידיהם על כל מזימותיהם, ומראים פנים מסבירות לכל נכליהם ותכניהם הערמומיים ברוח הדין והמשפט הטובה עליהם.

כנפויית עסקנים אלו אשר עיניהם אך אל המנוחה הכבוד והבצע והחמס מתכחשים לכל העבר הקדוש הטבוע בלב בני ירושלם ועוקרים הכל באמצעות טירור מלוכלך!

התמורות השוטפות בחיינו הציבוריים בעשרים השנים החולפות היו כבירים ושבהם הספיקו לזרוע אנדרלמוסיא איומה בתוך השארית ובעטיה אבדן ההכרה הצלולה של רבים וטובים מתוכנו אשר תמול שלשום אחים היו במערכה, בצוותא פעלו נגד האויבים המשותפים ועתה נהפכו כקשת רמיה ולרועץ, יסופר כל יאומן!

העדה החרדית יצתה לאויר העולם בעתות מלחמה וצחצוח חרבות גאוני ישראל האדירים בירושלים לא יצרוה תוך שלוה ואוירה נוחה, יצרוה כאשר המלחמה התקרבה לתוך תחומה של היהדות החרדית ונגעו בצפור נשמתה ואז קמו כאריות רועי ישראל האמיתיים, ויסדו ובססו בית מחסה הגדול להיהדות החרדית זו שאנו קוראים ועד העיר לקהלת האשכנזים.

הציונים לטשו עיניהם בימים ההם לכבוש הציבור החרדי ומוסדותיו, לא כבוש הגוף אלא כבוש הרוח, הם הבטיחו להציבור

החרדי ומוסדותיו מטוב הארץ ומפריה, ראשי היהדות החרדית ראו בזה מקור הסכנה ואם כל רע, וכדי לקדם פני הסכנה ירו אבן פנת העדה החרדית בירושלם.

הבונים והיוצרים של העדה החרדית לא חשבו אחרת אך ורק מטרה אחת ועיקרית היתה לנגד עינם, להקים כח מול כח. את הזה לעומת זה, מבצר של קדושה נגד מבצרי הטומאה מבצר לשמירת עצמאותה של היהדות החרדית.

יאמר ברורות! העדה החרדית לא נוצרה כדי לפרנס רבנים בישראל. לא זאת היתה המטרה אשר למענה שפכו יהודי וצדיקי ירושלם את דמם. את הרבנות החזיקו גם לפני יצירת העדה, בירושלם, גם בתקופת הגאון ר' שמואל סאלאנט ז"ל החזיקה ירושלם שתי בתי דין ורבנות, ללא עדה וללא התארגנות של ציבור.

העדה החרדית לא נבראה כדי לכלכל שוחטים ופקידים, לא לשם פרנסת מנגנון השחיטה פשט הקדוש רבי יעקב ישראל דיהאן הי"ד צווארו לטבח ולא לשם ביסוס מצבם החומרי של קומץ אנשים מסר הגאון הקדוש מרן רבי יוסף חיים זוננפלד זצוק"ל את נפשו להשגת זכויות עצמאיות להעדה בירושלם.

העדה החרדית לא נבראה לשם הבטחת הכשרות בעיר או העירובין או המעשרות. הכשרות בעיר היתה סדירה גם טרם נוצרה העדה ואם לשם ביסוס הכשרות גרידא היתה המטרה, די היה להושיב ועד הכשרות אשר יפעול בשטח זה, ואפשר היה לחסוך כל המלחמה הנוראה הזאת, אשר היתה באש ובמים, וגדולה מזו הציונים היו מסכימים גם כי כל עניני הכשרות בעיר לרבות השחיטה, יהיו מסורים בידי הגריח"ז זצ"ל, וקל היה להשתוות ולהסתדר עמהם ללא מלחמה וללא מחלוקת.

אבל על אחת לא היו מוותרים הציונים להיהדות החרדית, על רכישת עצמאות, זה לא! לא השלימו בשום פנים ואופן

שהיהדות החרדית תהא לגמרי בלתי תלויה בהציונים וקהילותיהם והיא ומסדותיה יחיו חיים עצמאיים, בידעם כי זוהי הקמת סכר בפני התפשטות כיבושם, וזה היה נקודת ההצלחה הגדולה של היהדות החרדית.

גאוני ואדירי ישראל אז חכמו והבינו כי דוקא על כגון דא — על השגת עצמאות מוחלטת — יש לנהל את המערכה, הם לא תבעו משכורת עבור זה, לא דרשו הקצבה עבור רבנים, הם תבעו אחת, עצמאות! אי תלות!

הם חזו ברוח קדשם כי משאלה זו היא תמצית חייה של היהדות החרדית, ואכן השיגו עצמאות מסוימה, וכך דאגו שכל צרכי הדת יהיו עצמאיים ואי תלויים, שחרור העדה החרדית מתלות זרה, וביסוס עצמאותה היה יסוד ושורש העבודה של מניחי היסוד, השאר היו ענפים, ואשר בלעדי השורש אין להם תקומה וזכות חיים.

במשך שנות קיום העדה החרדית דאגו גדולי ישראל אשר בירושלם בעיקר, שהיסוד לא יתערער, שהעדה לא תאבד את עצמאותה ושלא תשתעבד ביום מן הימים אל בעלות זרה, הם ידעו כי אם השורש מובטח גם הענפים מובטחים, והענף גם אם נושר הוא ארצה ומתחסל אין סכנה להגוף, השורש נשאר איתן ובכחו להצמיח ענפים אחרים אבל אם השורש אבוד גם הענפים אבודים ולצמיתות ח"ו.

עתה כעבור ימי זוהרה של העדה החרדית והגיעו השנים אשר תאמר אין לי בהם חפץ, בא וראה כמה נשתבשו הדעות, וכמה נתבלבלו המחשבות, כל היסודות עורערו ולא נשאר רק הענף ובכח הדין והמשפט ע"י דיינים שלא הגיעו להוראה רוצים לקעקע את כל הבירה רח"ל ומאורעות הימים האלו יעידו ויגידו, אמרו אחיכם שונאכם ומנדיכם וכמו שפירושו המפרשים בישעיה ס"ו, אמרו אחיכם פושעי ישראל, אחיכם השונאים ומנדים אתכם

בעבור שאתם חרדים לדבר ה'; למען שמי יכבד ה' ונראה בשמחתכם והם יבושו, וקול שאון שלהם בא לפני הקב"ה ממה שעשו בעירו וקול יוצא מהיכלו ומקטרג על מחריביו, ואחרי כן קול ה' משלם גמול לאויביו.

וע"כ בתקופה זו מוטלת החובה על שארית הפליטה, הברכים אשר לא כרעו לבעל, להתחזק מאוד ולא להסחף אחר זרם המים הזידונים, ועל כל אחד לברר ולהבהיר ולאמת לעצמו ולצאצאיו כי וועד העיר לקהלת האשכנזים הוקם ובוסס ע"י עיר וקדיש דנחית מן שמיא הגאון הצדיק רבי יוסף חיים זוננפלד זצוק"ל, לחזק את בני ירושלם המקבלים עליהם עול מלכותו יתברך, ללא שום פשרות ללא שום סטיות ללא שום פזילות ללא שום התחשבות עם תנאי הזמן והמקום והמוכנים לסבול עבור זה בזיונות והכאות גוי נתתי למכים ולחיי למורטים פני לא הסתרת מכלימות ורוק.

ולדאבון לבנו ולדאבון לב כל מבקשי דבר ה' באו פריצים עם מטרות הפוכות ומשתמשים בזיוף בשם זה, למלחמה, לא מלחמה עם הציונים לא מלחמה עם הגרורים רק מלחמה אחת. חידשו המלחמה עם האמת –

במלחמה נגד האמת: יכולים העדה והמשטרה ללכת שלובי יד יחדיו.

במלחמה נגד האמת: רש"ע ירושלם והעדה יכבדו זה את זה.

במלחמה נגד האמת: מותר לבזות בריש גלי מוצי"ם שלהם ולזעוק על כבוד התורה בבת אחת.

במלחמה נגד האמת: מותר לרדוף באלימות את השרידים, ובחדא מחתא לזעוק חמס על השתמשות באלימות נגד רשעים.

וע"כ ראינו לנכון לפרסם ולברר דבר ה' זו הלכה, לדחות הרכה מן החושך אשר תכסה ארץ, וירא כל קהל עדת ישראל די בכל אתר ואתר ויוציאו לאור צדק משפטנו ויפרסמו מי הם אלו הפוסעים על ראשי בני ישראל, עם הקודש, באדמת הקודש, ובעיר הקודש, לא שרא להו מאריהו, ומי הוא זה ואי זה הוא אשר מלאו לבו לעבור בפרהסיא על החרם החמור הזה, ויודיעו דעת תורתנו הק' האיך להנתהג עמו, ואנו בשלנו נעמוד בכל תוקף ועוז במסירות נפשנו על תורתנו ודתינו והחינוך הישן, שקבלנוה במסורה מאבותינו ורבותינו ז"ל נ"ע עד עמוד הכהן לאורים ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים. ויקויים מקרא שכתוב ואשיבה שופטיך כבראשונה ויועצין כבתחלה אחרי כן יקרא לך עיר הצדק קריה נאמנה, ואין לנו שיוור רק התורה הזאת, וכל הנותר בציון וירושלם קדוש יאמר לו.

ועד העיר לקהלת האשכנזים
בעיה"ק ירושלם תובב"א

אמר רבי מלאי משום ר"א בר' שמעון, מאי דכתיב שזר ד' מטה רשעים שזע מושלים, שזר ד' מטה רשעים אלו הדיינין שנעשו מקל לחזניהן, שזע מושלים, אלו ח"ח שזממשפוח הדיינין, (שזע מושלים, מקל אגרופין של מושלים היינו דיינים רשעים, שח"ח שזממשפוחם להם למקל ולאגרוף שעל ידיהם היו מעמידין אותן ומחפין עליהם ועושין סניגרון לדצריהם, רש"י ז"ל), מר זוטרא אמר אלו ח"ח שמלמדים הלכות ליבור לדייני צור, (שזכצטח אותן ח"ח מעמידין דייני צור לדון את כל הבא, רש"י ז"ל), כפיכס נגואלו צדס, אלו הדיינין, (שכפיהן פשוטין לקבל שוחד, ומטין את הדין, ומטלין ממון מן הצעלים שלא כדון ומתנו לכשנגדו, וברי הוא כנוטל נשמתו, רש"י ז"ל) ולאצטוחיכס צעון, אלו קופרי הדיינין, (שכותצין שטרות של רמיה, רש"י ז"ל), וכו'.

אם ראית דור שצרות רבות באות עליו צא ובדוק בדינינו ישראל שכל פורענות שבאה לעולם לא באה אלא בשביל דינינו ישראל

[שבת קל"ט ע"א.]

חז"ל הקדושים שרפי מעלה, אבירי הרועים ברוח הקודש שהופיע עליהם, חזו את העתידות, והרגישו את הצרות הרבות והרעות אשר תאופפנו. ויקרנו בדורנו דור הטשטוש והבלבול. וכדי לעמוד על שרשי הדברים מפני מה ולמה ובאשמת מי יקרנו כזאת, לימדונו בלשון קדשם והטהור, רברים נוקבים וחוצבים להבות, "אם ראית דור שצרות רבות באות עליו. צא ובדוק בדיני ישראל, שכל פורענות שבאה לעולם, לא באה אלא בשביל דינינו ישראל" וכו' עכ"ל.

מדבריהם הקדושים והטהורים הללו, המאירין כספירין, אנו רואים, כי כל כך גדלה אשמתם של דינינו ישראל, עד שחז"ל הק' חרצו משפטם שכל הפורענות הבאה לעולם הוא רק בסיבת אשמת הדיינים, וכן אמרו ז"ל. חרב באה לעולם על עיניו הדין ועל עיוות הדין" וכו'. [אבות ה' י"א], כי אלו היושבים על מדין, אשר אולי עלולים היו להיות מאשרי העם, ולהנחותם בדרך התורה והיראה, ובדרכי הצדק והיושר, נהפכו לרועץ ואדרבא מתעים המה את העם, ודרך ה' מבלעים, ואומרים לרע טוב ולטוב רע, ומאוס, שמים אור לחושך וחושך לאור. מר למתוק ומתוק למר. חילול ה' לקידוש ה', קידוש שם שמים לחילול השם וכו'. וע"כ העונש הבא בסיבתם הוא כה חמור ונורא. — כי לא זו בלבד שהם מעוותים דיני התורה וחוקיה ומשפטיה הטובים והישרים, ועוברים בשאט נפש על גופי הלכות וגופי תורה, וכולו אוהב שוחד ורודף שלמונים, חבורת סוררים וחברי גנבים, עוד הם באים בשם התורה כביכול, ומתעטרים ומתענדים בעטרותיה, ועושים את התורה פלסטר רח"ל. וקרדום לחפור בה בורות נשברים, ומעפרים בעפר את קרן התורה והיראה, ומחללים את שם ה' הגדול והנורא בחילול כה חמור, וע"כ לא לחנם נחרץ משפט חז"ל הק' והטהורים, על דיינים כגון אלו: "כי כל הפורעניות הבאות לעולם הוא רק בגללם", אשר ידם דמים [תרתין] מלאו.

אף כשנתכונן רק כמבט שטחיי על המצב הנורא אשר שארית ישראל נתון בתוכו, כיום, והצרות הרבות והרעות בין ברוחניות, ובין בגשמיות אשר ניתן עלינו בלי הרף, אשר אין לך יום, שאין קללתו מרובה מחבירו, ושמה ושעוריה נוראה נהיתה בארץ. אז בלי ספק נבוא למסקנא הברורה והאמיתית עפ"י משפט חז"ל הק' כי כל הגורמים למצב עכור זה הנם רק הדיינים והרעבנים הדוגלים כביכול בשם התורה רח"ל. וכשם עיר הקודש ירושלם, ודוגלים כביכול בשם גדוליה וחכמיה, ומערטלים את ירושלם עיה"ק מקדושתה צביונה וטהרתה, וממלאים את חללה בחנופה זולה ומזולזלת, וידיהם דמים [תרתין] מלאו, ומתחנפים לרשעי עולם ולהפורצים למיניהם בכל עת מצוא, ופורצים גדרים וסייגים אשר הציבו וגדרו גאוני העולם גדולי וצדיקי ירושלם ת"ו נ"ע בדורות שעברו, וכל כחם, כחא דהפקירותא וחציפותא של הני כלבין חציפין ועזי הנפש של הקופות השרצים המשחיתים המושחתים אשר מלפניהם ומלאחריהם ועל גבם, הוא רק מכחם הם הנותנים להם בגושפנקא את התוקפנות המושחתת הזאת. וכל איש אשר ישר הולך ויש לו מוח בקדקדו ועיני שכלו לא סנוורו מהשחדים למיניהם, יוכל לשפוט בצדק, ולזקוף על חשבונם כל חורבנות הדת והפרצות המתרכות מיום ליום, כי הם המה אשר מתעבים משפט וכל הישרה יעקשו, כונים ציון בדמים וירושלם בעולה, ואשר ראשיה בשוחד ישפוטו וכהניה במחיר יורו וכו' כחזון מיכה נביאנו ע"ה.

לא די להם לחנפים רשעים אלו, בעיוותי הדין המתעוותין על ידם, — אשר כסיבת גורם זה החרב באה לעולם — ובגסות לבם בהוראה, ובעבירות על הלכות ודינים מפורשים, הנוגע לכל יושב על מדין, ומקיימין את דברי רבי יונתן שהורה "לעולם יראה דיין עצמו כאילו חרב מונחת לו בין ירכותיו וגהיננם פתוחה לו מתחתיו", כפירושו של המהר"ם ש"ף זלה"ה על מימרא זו בסנהדרין ד' ע"א, וז"ל: "עכשיו שותין יין שרף במקום גהיננם פתוח", עכ"ל הצח. וחז"ל הק' גזרו אומר על המגיסין לבם בהוראה: שוטים רשעים וגסי רוח", כדברי רבי ישמעאל [אבות ד' ט']. וכן שפטו חז"ל הק' [בסוטה ה' ע"א] על הגס רוח שראוי לגדעו כאשירה, וכו'. — עוד רוצים להאכיף נחת ידם וזרועם הפשענית על ציבור שארית ישראל, אשר עוד לבם רד עם קל, ולתת חתימתם על הציבור שלא לשם שמים. וכבר יצא הפסק על כגון אלו מחד מקמאי

מרבתינו הראשונים ז"ל הרבינו יונה זללה"ה, וז"ל ק: ושנתנו חתימתם בארץ חיים, כגון הפרנסין המטילין אימה יתירה על הציבור שלא לשם שמים, יורדין לגיהנם, ונדונין בה לדורי דורות שנאמר ויצאו וראו בפגרי האנשים הפושעים כי, כי תולעתם לא תמות ואשם לא תכבה והיו דראון לכל בשר" [ישעיה ס"ו כ"ד] ועליהם דיבר יחזקאל ע"ה [ל"ב כ"ד] "אשר נתנו חתימתם בארץ חיים" וגו'. "ותהי עונותם על עצמותם", למדנו מזה כי לא יכפר להם המות, אכן עד עולם עונותם על עצמותם. ורבינו הגרול ממשין לבאר לנו את סיבות העונש בגרם רבר זה, מכמה פנים. א) כי איש כזה הנותן אימתו על הציבור שלא לשם שמים, הוא מראה בעליל, שאין בלבו אימה מלפני השם. ב) כי הוא מצער את הציבור, ונאמר ויקרא כ"ה י"ז, ולא תוננו, והוא על הצער בדברים וכמה מכשולות באים בסיבת הטלת אימה. ג) כי עם הקודש שהם עובדי השי"ת, אין להם להכנע לבשר ודם, וכו', שנאמר כי לי בני ישראל עבדים ולא עבדים לעבדים. עכת"ד של רבינו הקדוש בספרו שע"ת שער ג' קס"ב וכו', עיי"ש.

ביאור ענין מינוי דיינים ותנאי ההתמנות

כשנתכונן קצת, ונקיף במקצת את ענין התמנותם של יושבי על מרין בישראל ותנאי ההתמנות נראה בעליל כי אין להג"ל, המכנים עצמם כשם כ"ד ורב דאשי, שום שייכות למה שנקרא דיינות בישראל, ולמעשה הנם ככל דייני האשירה שנטעו משחיתי הרורות ככל דור ודור לחבל בכרם בית ישראל.

כל המעמיד דיון שאינו הגון כאילו נוטע אשרה

בישראל [סנהדרין ו' ע"ב]

וז"ל הרמב"ם ז"ל מי שאינו ראוי לדון מפני שאינו יודע או מפני שאינו הגון ועבר ראש גלות ונתן לורשות, או שטעו כ"ד ונתנו לורשות אין הרשות מועלת לו כלום, עד שיהא ראוי, שהמקדיש בעל מום למזבח אין הקדושה חלה עליו. [סנהדרין פ"ד הל' ט"ו].

אסור להעמיד דיין שאינו הגון, אפילו הוא חכם גדול כדואג ואחיתופל

וז"ל המהרי"ק ז"ל בסי' קי"ד: ע"כ נראה לו לרכינו משה למדרשינהו לענין מינוי הדיינים. וקרא דלא תטע מזהריןן שלא להעמיד דיין שאינו הגון. מפני רשעו. כגון שהוא מקבל שוחד ורודף שלמונים, ואפילו חכם טובא כדואג ואחיתופל, דהיינו דאפקיה בלשון אשירה שהוא צומח, לאשמועינן דאע"ג דאית ביה צורך להצמיח דעות ולחשוב מחשבות כביאור ההלכה, אפ"ה אנו מזהרין שלא להעמידו דיין, פן יטה משפט, או יקח שוחד, כיון שאינו הגון, ולא ירא אלקים.

דיין שאינו הגון ובקי כדואג ואחיתופל אין מינויו מינוי כי תועבת ה' הוא

שם: ולא תקים מצבה אזהרה למעמיד דיין שאינו הגון מחמת חוסר דעת. וסמך ליה לא תזבח לה' אלקיך שור ושה אשר יהיה בו מום, כלומר כשם שאי אתה יכול להקדיש בהמה שיש בה מום הגוף למזבח, ואם עבר והקדיש אין קדושת הגוף חלה עליו. כך אין אתה יכול למנות דיין שיש בו מום הנפש דהיינו שהוא חסר דעות, דאין לך מום כנפש גדול מזה, והדר קאמר כל דבר רע, כי תועבת ה' אלקיך הוא, כלומר: או אפילו אין בו מום, חסרון דעות, ויהיה בקי כדואג ואחיתופל, ויהיה בו דבר רע, כלומר שהוא נוטה אחרי הבצע ולקח שוחד, ג"כ אין מינויו מינוי, כי תועבת ה' אלקיך הוא... ע"ש.

להעמיד דיין צריך המלכת ציבור

אמר רבי יצחק אין מעמידין פרנס על הציבור אלא א"כ נמלכין בציבור וכו', [ברכות נ"ה ע"א].

אף שהממנה היה אדם גדול בדורו והמתמנה הוא מופלא וסמוך צריך להימלך עם הציבור.

...תחלת דברי אני אומר שנטה מעט מדרך הנכונה דרך המוסר ממה שלא נמלך עם הציבור, ואע"פ שהדיין המתמנה על הציבור היה מופלא וסמוך והממנה אותו היה אדם גדול בדורו ראוי הוא שימלך עם הציבור, קודם מנתו אותו, שהקב"ה אינו ממנה פרנס על הציבור אא"כ נמלך בהם, כדאמרינן בפי' הרואה נ"ה א', א"ר יצחק אין מעמידין פרנס על הציבור אא"כ נמלכין בציבור שנאמר וכו', [תשב"ץ חלק א' תשו' קס"א].

אין כח ביד שום ראשי הקהל, או ראשי הקהילה לחדש שום הסכמה מדעתם מבלי רשות כולם, וצריך שיהא כל הציבור ממש, ולא מועיל רוב הציבור

וסוף דבר לפי הנראה לע"ד, דבר פשוט הוא דאין כח ביד שום ראשי הקהל, וכ"ש ראשי הקהילה, לחדש שום הסכמה חדשה מדעתם מבלי רשות כולם, או מבלי שיתמנו מאת כולם להנהיג הקהל, או הקהילות, ולא מיבעיא לדברי ר"ת והנמשכים אחריו דהיינו ריב"ק ורבינו משה בר מרדכי ורבינו מאיר, אלא אפילו לרבי אבי"ה החולק על דברי ר"ת מ"מ בעינן שיתבררו מתחלה מאת הקהל להנהיג הקהל, ולא שיטלו שררה מעצמן להנהיג בלא הסכמת כולם, כדמוכח בהדיא במרדכי שם, וכו', "ע"ז השיב רבי אבי"ה וז"ל אם הובררו טובי העיר מתחלה להנהיג קהלם ככל דבר מה שעשה עשוי בתקנת הקהל, ואפי"י יחיד שבדורו וכו', והרי לך בהדיא שצריך שיתבררו מתחלה מאת הקהל, וגם אין כח בידם לעשות כי אם דבר שהוא תקנת הקהל, וכו', ועוד דבר פשוט הוא כביעתא בכותחא דאפילו היו שם רוב אנשי הקהילות וכו', דלא חשיב רוב כיון שלא היו כלם במעמד, וכמו שכתב שם מהר"י מינץ וז"ל יצ"ו. [מהרי"ק תשובה ק"פ].

ההסכמה המחייבת לילך אחריה הוא רק אם נעשה מפי רוב הציבור במעמד כולם. ואפילו חתמו רוב הציבור והסכימו זה בפני זה, אין בהסכמה זו כלום מכיון שלא היה במעמד כולם:

שההסכמה המקובלת ומקויימת אינה אלא הנעשה מפי רוב הציבור במעמד כולם, וכל שחתמו רוב הקהל זה שלא בפני זה, אין זו הסכמה שצריך לילך אחריה, ולא עוד אלא אפילו חתמו הרוב והסכימו זה בפני זה, כל שלא היה במעמד כולם לאו כלום הוא וכו' [מהר"ט ח"א תש"ס ח] וכן פסק הרשב"א ז"ל, והרד"שם באו"ח סי' ל"ז.

הא דאמרה תורה אחרי רבים להטות, הוא רק כשהחולקים שוים, אבל כשיש הבדל בין שתי הכתות איש אחד עולה לאלף, ואפילו יחיד יכול למחות, ואין כח ברוב להכריח את המיעוט המתנגדים למינוי רב שאינו הגון לקבלו עליהם בתור רב או דיין

רבינו שמואל די מודינה כתושבה ל"ז מביא מתשו' הרא"ש ז"ל כוה"ל, "אבל רואה אני שמה שאמרה תורה אחרי רבים, אין הפירוש כפי הנשמע לכני אדם וכו', הרי בפירוש דלא אמרה תורה אחרי רבים אלא כאשר הם שוים החולקים, אז הוי מעלת הרוכ מכרעת, אבל כשיש הבדל בין שתי הכתות אפשר שאיש אחד עולה לאלף וכו'".

ועוד מביא מתשו' מהר"ק ז"ל כוה"ל, "וכן נראה ודאי דהוא הדין והוא הטעם, כאשר הם צריכים להעמיד להם דָּבָר ומרכיץ תורה, שאפילו יחיד היה יכול למחות, וכו'". סוף דבר, להלן אחר הרוכ כמו שעולה בדעת המון העם שאין לנטות ימין ושמאל ממה שיעלה בדעת הרוכ איזה רוב שיהיה חס וחלילה שא"כ ילקה מדת הדין, שיעמדו בעיר אחת או קהל אחד מאה בני אדם, עשרה מהם נכבדי ארץ חשובים, והתשעים אנשים דלת העם, וירצו התשעים להקים עליהם רועה ראוי להם, יהיו מוכרחים העשרה חשובים להיות כפופים לאותו

רוצה יהיה מי שיהיה? חלילה! אין זה דרכי נועם. ועוד אמרו כי שפתי כהן ישמרו דעת, כו', אם דומה ת"ח למלאך ה', תורה יבקשו מפיהו, אם לאו, לא. וא"כ אם לעיני קצת מהציבור יראה בעיניהם, שאיש פלוני אין ראוי ללמוד תורה מפיו, יכריחו הרוב למיעוט? זה לא יתכן! וכו', עיי"ש.

אפילו אם מקצת הקהל מוחין נגד מינוי דיון או רב, ואותו מקצת אינן מגדולי העצה, מחאתן מחאה, ואין למינוי שום תוקף. ואפילו הרוב חרימו על המינוי אין לחרם דין חרם.

ומתסברא לי דאפילו אם המיעוט בלבד נפטרו, גם הרוב הם פטורין. בדבר מינוי חכם, מסתמא שום אחד לא נתקשר אלא אדעתא שיהיו כל הקהל בקשר אחד. אין פרץ ואין צוחה בקהלם אפילו דל מרעהו לא יפרד. ומביא בשם הרשב"א ז"ל בזה"ל, ומ"מ אם קצת מהקהל — אפילו מאותם האחרים שאינן גדולי העצה — מוחין, מחאתן מחאה, כל שלא קבלו עליהם בפירוש וכמ"ש, וכ"ש אם קצת מאותן בעלי העצה מוחין כמה שעושין קצתן, ולפיכך אני רואה, שכל מה שעשו מקצת הקהל שלא מדעת שאר הקהל, ושהיו מקצת אותם בעלי העצה מוחין מה שעשו, לא עשו ולא כלום ואין לחרם, דין חרם, כמו שאמרתיו. כן כתוב בתשובות הרשב"א ז"ל הנמצאות אתנו, גם בתשובות הדפוס בסי' ש' וכו', לא חשש אל הרוב, דוק ותשכח. הא קמן, דס"ל להרב ז"ל, דבכל המנויין בעינן הסכמת הציבור כולו, ואין מעשה הרוב כלום כשהמיעוט מוחין, ואפילו חרימו על מנויים אין לו דין חרם. דהרי הם כשותפין בזה, וצריך הסכמת כולם, הלכך בנידון דידן כיון שבעיקר קבלת מינויו היה כח ביד המיעוט לעכב, אלמא הרוב על דעת המיעוט נתקשר ואם המיעוט נפטרו (פי' שאין להם שום חיוב לקבל מרותו ה"ה) גם הרוב נפטרו, וכו'. (ומביא תשו' הריב"ש ז"ל) ומסיים בזה"ל, ואם במלאכת הספרות כתב הרב כן. כ"ש במלאכת התורה כולה, להורות ולדון. דמי שלא הגיע להוראה, ומבקש לקפוץ בראש מחריב העולם, ומכבה נרה של תורה, ומחבל כרם ה' צבקות, כמו שכתב הרמב"ם ז"ל בפ"ה מהל' ת"ת. והלכך פשיטא ודאי ששום קהל וכו', לא יקבלו איש

כזה לראות באורו אור התורה, "כ"ש קהלה קדישא במדינה מהוללה מקדם ומאז היא ישועתה לנו ולפתח עינים בתורה ובמצות, ודבר ה' ממנה תצא", וכו'. מעתה, כ"ש בנידון דידן דלית לן למיזל בחר האי אומדנא דסתמו כפירושו, דלא חשידי ישראל לקבולי עלייהו מאן דלידייניה להו דיני דמגזתא ונפל טמון כל חזה שמש. יחזה להם משאות שוא ומדוחים, והס כי לא להזכיר דבר רע, ומר, ישתקע ולא יאמר על עדה קדושה אשר בתוכם ה' מעולם, אנשי שם, שיאמרו לעץ הקיצה לאבן דומם יורה, הא ודאי לא נמצא כזאת בישראל, וכו'. הלכך מכמה אנפי יצא הקהל מנוקים בצדק ואין בהם נפתל ועקש, ואדרבה שכרם הרבה מאוד להסיר בעל מום מעל המזבח ולהכרית אשירה מאצל המזבח, ואפילו שלא היה הדין כן, היה ראוי להפרידו מפני הוראת שעה להקים דגל התורה, כי מיום אשר קמו חכמים כאלה, לישב בראש, תבו חכימיא למהיו כעמא דארעא, וחכמתם תסרח, ואמת נעדרת ונתעוותו הדינין ונתקלקלו המעשים ואין נוח בעולם, והתורה חוזרת על לומדיה, ופליאה דעת ממני, למה לא יצאו זקנים איש משענתו בידו ותינוקות של בית רבן במכתבין שלהם, כשנעשה הקשר הזה, להפר את בריתם ולא תהיה לפוקה ולמכשול וכו'. [שו"ת ר"ב אשכנזי ס' כ"ד].

דיין שאין מי שידון אותו, פסול הוא לדון לאחרים

השלישי שאפילו לשום אדם בעולם, אינו כשר לדון, שהרי הוא אין לו דיין, הרי לא יוכל שום אדם לדון מיראת המלך, וכיון שאין דנין אותו, הוא אינו יכול לדון, לאחרים, דאמרינן בסנהדרין, פ' כהן גדול, י"ח ע"א, כהן גדול דן ודנין אותו, ואמרינן בגמרא פשיטא, — דנין אותו איצטריכא ליה, — הא נמי פשיטא, אי לאו דדאין ליה, איהו היכי דאין והכתיב התקוששו וקושו, ואמר רשב"ל קשט עצמך ואח"כ קשט אחרים, ואמרינן נמי התם וכו', (תשב"ץ ח"א תש' קנ"ט).

החרם החמור והנ"חש הנורא שנעשה ע"י גאוני קמאי רבותינו בעלי התוס' זלה"ה ה"ה הרשב"ם והר"ת והראב"ן וכו' – על הנוטל התמנות או נטילת שררה איזה שהוא שלא ברצון הקהל, ועל הרב הנותן חרם או נידוי על שום אדם שלא במעמד כל הציבור, ושלא ברשותם, אין בנידויו דין נידוי.

צף המטה, ופרח הזדון והחמס קם למטה הרשע, ואין נושע, וכבר אין עין השע, וקול שועת אומללים בת עמינו עלתה באזנינו, ונאגדנו ונקשרנו, וגזרנו בנידוי ובאלה ובנקיטת חפץ נחנו החתומים... וכל אשר יעבור על תקנות הללו יהיה בנידוי כל הקהילות. ולא הרב ברבנותו לא ישים חרם על שום אדם... כי אם במעמד כלם, ... כל זה גזרנו בחרם ובשמתא... כל אלו תקנות תקננו ע"פ החרם וחדשנו עתה בתתק"ף לפרט, מה שתקנו קדמונים מקדם לפני כמה שנים פה במעגנ"ץ בחרם חמור, לבד תקנות המאור הגדול רבינו גרשם מאור הגולה ב"ר יהודה שהן הרבה מאוד, והן ידועות ולא הוצרכו לחדשן..

יוסף ב"ר עתניאל ראש הלבנון

דוד ממינצפערק ב"ר קלונימוס.

(תלמיד הרשב"ם ר"ת וריב"ם)

יעקב ב"ר אשר הלוי

אלעזר ב"ר שמואל

שמחה ב"ר שמואל ז"ל

(תלמיד ר' אליעזר ממיץ מבעלי התוס' בעל היראים)

יצחק ב"ר שמואל הלוי

יהודה ב"ר שמעון ז"ל
 נתן ב"ר שמעון ז"ל
 שמשון ב"ר אפרים
 יואל ב"ר נתן הכהן
 חזקיה ב"ר ראובן מבוברט
 נתן ב"ר יצחק
 מתתיה ב"ר ראובן
 אלעזר הקטן בן הרב ר' יהודה
 מאיר ב"ר שמואל
 ברוך ב"ר שמואל אבי העזרי
 יצחק ב"ר שלמה הכהן
 מאיר ב"ר יואל הכהן
 אלער ב"ר שמעון ז"ל
 יעקב מהורנבך בן רבינו יצחק הלוי

ואח"כ חרשנו תקנות אלו ע"פ החרם אעפ"י שהיתה כבר תקנה ישנה
 שלא ינדה הרב שום אדם בלא רשות הקהל, וגם הקהל לא ינדו
 אדם בלא רשות הרב, ואם יעברו הרב או הקהל אין לחוש
 לנדוויים ואם יסכימו שאר הרבנים לרב וינדו ולא יחושו על
 התקנה, אין נידוויים נידוי, ותקנה זו מאבותינו הקדמונים.

יצחק ב"ר אברהם נ"ע, אב הרי"ח

(מבעלי התוס')

דוד בן רבינו שאלתיאל ז"ל
 משלם בן רבינו דוד
 יהודה בן רבינו משה הכהן
 יוסף ב"ר משה הכהן חז"ן

וכל קהל שפי"רא מעג"נץ ווירמי"שא הסכימו וחתמו

ורבינו שמואל ב"ר מאיר (רשב"ם)

ורבינו יעקב אחיו (ריב"ם)

ורבינו אליעזר ב"ר נתן צפנת פענח (ראב"ן)

ורבינו אליעזר ב"ר שמשון

וכל הרבנים והחכמים שבאו לאנייא לאוניאן וצרפת ובכל הארץ,
 הסכימו וגזרו בחרם בנידוי ובשמתא "בשם" מיתה, ובגזירת יהושע
 בן נון...

ועוד גזרנו ונידינו והחרמנו בשמתא "בְּשֵׁם", מיתה, שלא יהא אדם רשאי ליטול שדרה על חבירו... לא בדברי הבאי ולא בדברי שמים. כי יש עושים עצמם פדושים ואפי' צנועים אינם, "אם לא שימנו אותם רוב הקהל, מפני חשיבותם", והעובר על גזרתנו יהיה באלה ובנידוי ובשמתא ומוחרם "בשם", מיתה, ובשממה יהיה, ויהיו כל ישראל מובדלים ממנו, חתומים, ואינם חתומים, ותלמידיהם ותלמידי חכמיהם וחבריהם, גדולים וקטנים. פתו פת כותי, יינו יין נסך, ספריו ספרי קוסמים.

והשומר תקנותינו ינוחו ברכות על ראשו

ועל תקנה זו חתומה

שמואל ב"ר מאיר

(רשב"ם)

יעקב ב"ר מאיר

(ריב"ם)

אליעזר ב"ר נתן

(ראב"ן)

ומאה וחמישים גאונים.

חל"ק של מרן קדוש ה' החתם סופר זלה"ה: דמשו"ה דייקו כתקנותם, והתנו, שיהיה כרצון רוב הקהל, ומפני חשיבותם, משום שפעמים מסכימים רוב הקהל על דייני כור, ומי שמקיל להם מגיז להם, ואומרים לעץ אבי אתה ע"כ בעי ג"כ מפני חשיבותם, ולא תהיה אחרי רבים לרעות.

ולפעמים איכא אדם חשוב וגדול, אלא שאין הציבור חפצים בו, גם זה לא יתכן, (כוונתו שאין למנותו כשיש התנגדות הציבור ה"ה) דלא עדיף מבצלאל בן אורי בן חור שהקב"ה נמלך במרע"ה, ומרע"ה נמלך בישראל אם הגון לפניהם בצלאל, כמבואר במס' ברכות נ"ה ע"א, ע"כ היה תנאי בתקנה הנ"ל שיהיה צירוף שניהם, "רוב הציבור חפצים בו", גם "שיהיה חשוב והגון". וכל זה אפילו היה משתדל ע"י מלך ישראל, שהרי יהושע בן גמלא היה צדיק גמור, כמבואר במס' ב"ב כ"א א', וכו', ומ"מ

הואיל וקיבל כהונתו ע"י ינאי המלך קורא עליו קשר רשעים, ביבמות ס"א א', וע"י ביומא ט' א', מונה והולך צדיקי בית שני ששמשו בכהונה גדולה, וקורא על אינך שנות רשעים תקצורנה, ואינו מונה יהושע בן גמלא בין הצדיקים ההמה, ראה כמה עבירה זו עושה, וכו', והנה אין אנו מחרימין ומנדין אך הוא הפורץ מנודה מפי רבותינו רשב"ם ור"ת וראב"ן וק"ן רבנים, ואנחנו תלמידיהם, וא"כ פשיטא שאין ראוי להעביר על חרם הגאונים הללו, והעובר על דת תורה להשתרר על הציבור אסור לעמוד וליקח תורה מפיו, והמעמידו כאילו מעמיד אשירה אצל המזבח, וכו', עכלק"ק והטהור. [חו"מ סי' כ"א].

החרם הגדול והנורא שנעשה בשנת שמ"ז
 על המשתדל לקחת את משרת הרבנות ע"י כסף וזהב,
 או ע"י ענינים אחרים קרובות ורחוקות המביאים
 הנאת ממון, ומשתרר על הציבור שלא לשם שמים,
 מופרש הוא מכל קדושת ישראל, ומנודה משני
 עולמות, וכו' וכו'.

החרם הגדול והנח"ש הנורא נעשה בשנת שמ"ז, ונשנה ונתחזק בשנת ש"ן ביריד גרעמניץ, ע"י שלשים גאונים מצוקי ארץ אדירי התורה נ"ע, ונשתלש בשנת שנו', ועליו באו עהח"ת י"ב רבנים מהשלשים הגאונים הנ"ל, וכן חיזקוהו בשנת ת' — וביריד יערסלאב בשנת ת"ז בהתוועדות כל גדולי הדור ההוא חזרו עוד הפעם והסכימו פה אחד על כל מה שגזרו מלפניהם והוסיפו כהנה וכהנה על כל הגזירות ההחרמות, והוחלט שבכל יריד מירעסלאב וגרעמניץ יכריזו ויודיעו את האיסור בבית הכנסת הגדולה בלובלין, — ובכל יריד יערסלאב יכריזו ג"כ בכל בתי כנסיות לעיני הקהל והעם, מדי שבת בשבתו, כל ימי היריד לזכרון עולם לדור אחרון סלה.

וזאת היא ההעתקה של ההכרזה אשר הוכרז בק"ק ירוסלאב
(גוף הכרזו הוכרז בלשוננו המדוברת באידיש, אבל אנו נותנין כאן תרגומו בלה"ק):

שמעו נא רבותי!

בשם הגאונים וראשי הישיבות:

היות ומשנים קדמוניות כמו חמישים שנה, דהיינו בשנת
ש"ן לפרט חתמו גאוני עולם על תקנה, ועליה באו על החתום
שלשים רבנים צדיקים יסודי עולם זלה"ה, — ואזכיר אותם
להלן — ותוכן דבריהם הוא, שקודם לכן בשנת שמ"ז ביריד של
גרעמניץ בלובלין, התקינו ששום רב לא ישתדל לקחת על
שכמו את משרת הרבנות, ע"י הלואה, או מתנה, הן ע"י
עצמו, הן ע"י אחרים, ולא יחזיק רבנות כזאת ע"י כסף
וזהב, אלהי מסכה, וכו', האם לא די מה שהכהנים הגדולים
בבית שני חטאו את חטאם הגדול לפני ה', אשר ע"כ אנו
מחזקים את אותו התקנה, ששום רב לא ישתדל לקבל את
משרת הרבנות ע"י ממון מוקדם, או מאוחר, או ע"י ענינים
אחרים, קרובות ורחוקות, המביאים הנאת ממון, ומי
שאינו שומע לנו, ואינו רוצה לקיים תקנה זו לא יאבה ה'
סלוח לו, ורבצה בו כל אלה, ונידוי וחרם ושמתא, כי אנו
באים בברית ובפאָלה, ואנו מקבלים עלינו בקשר אמיץ
וחזק, כי נדחנו בשתי ידים, ונבדילו מכל קהל הגולה,
ונפרישו מכל קדושת ישראל, ויהא מנודה משני עולמות,
ונפרסם קלונו ברבים זולת השאר עונשים קשים, ולשומע
יונעם ותבוא עליו ברכת טוב!

ותקנה זו קיימת לדור דורים, עד עמוד הכהן לאורים ותומים.

וע"ז באו על החתום שלשים רבנים גאונים זללה"ה.

[א ר' מרדכי יפה (בעל הלבושים)]

- (ב) הצעיר ר' שלמה מלובלין (המהרש"ל)
 ג] ר' ביניש
 ד] ר' אייזיק
 ה] ר' אפרים לונטשיץ (שנתעלה לרבד"ק פראג בעמ"ח ספר "עוללות אפרים")
 ו] ר' ליב מבריסק דליטא
 ז] ר' משה מ"ת
 ח] ר' פאליק כ"ץ (בעל הסמ"ע)
 ט] ר' ליב איילינבורג
 י] ר' הענדיל
 יא] ר' יוסף קאזא
 יב] ר' מאיר מלובלין (חתן ר' יצחק הכהן ז"ל) (המהר"ם)
 יג] ר' שמואל עדלס (המהרש"א)
 יד] ר' וואלף אויערבאך מפוזנא
 טו] ר' ישעיה הורוויטץ (שנסע אח"כ לארץ הקדושה) (השל"ה)
 טז] ר' מענדל ר' אינגרדש מקראקא
 יז] ר' שמעון ב"ר בצלאל מקרעמניץ
 יח] ר' אביש מקראקא
 יט] ר' זעליג בעלז
 כ] ר' בנימין אלקנה ב"ר אליה ז"ל
 כא] ר' בנימין אהרן חריף מטיקטין
 כב] ר' משה ב"ר אהרן מליטא
 כג] ר' אברהם ב"ר שלמה פוזנר
 כד] ר' דוד שעברעשין
 כה] ר' יצחק ר' נטע'ס, כ"ץ
 כו] הזקן ר' זכריה
 כז] ר' יעקב ב"ר יצחק כ"ץ
 כח] ר' יהודא ב"ר שניאור סג"ל
 כ"ט] ר' קאפיל כ"ץ מן פארשטאט שבלעמברג
 ל] ר' מאיר מאניס חתן הש"כ

ע"כ החתומים שלשים רבנים.

אח"כ כיריד יערסלאב בשנת שנ"ז חידשו שוב כל הנ"ל והרכנים

כאו על החתום, ואחדים מהם גזרו כמיוחד, ואלו הן:

- א] ר' שמעון ב"ר בצלאל מקרעמיניץ
 ב] ר' מענדיל ב"ר אינגרד מקראקא
 ג] הזקן ר' זכריה
 ד] ר' משה מ"ת

הן ר' רור שעברעשין
 ון ר' הענריל
 זן ר' פאליק כ"ץ בעל הסמ"ע
 חן ר' אביש מקראקא
 טן ר' אייזיק לבוב
 ין ר' יוסף קאזא
 יאן ר' יהודא כ"ר שניאור סג"ל
 יבן ר' קאפיל כ"ץ שהיה ממגרש לבוב

... והכלל העולה מדבריהם ומדברינו אלה יצא שכל התקנות הנ"ל הגזירות והאיסורים שבהם יחולו על ראש העובר יהיה מי שיהיה דין המקבל כדין הנותן ואין חילוק בזה, אם הרב יתקבל מחדש או ימשיך על משמרתו, ואין חילוק בקהלה זו, או יושב (ישוב) אחד, ואין חילוק אם נתקבל לאב"ד וראש ישיבה, או משרה אחת בלבד, ואין חילוק אם הקהל בכלל, או היחידים בוררים אותו, ואין צ"ל כי אלו הבוחרים את הרב לא יהיה לאף אחד מהם

שום טובת הנאה מזה

הן מתנה הן הלואה בחנם או בריוח, אפילו אשתו או בנו או בתו, או כלתו, אסור להם לקבל שום מתנה או הלואה כנ"ל, רק כוונתם (פירוש כוונת הציבור ה"ה) יהיה רק לשם שמים

**לברור איש הגון וראוי לכך כפי אותו הקהילה,
או יושב**

וגם מהיום כ"ה אייר השנה האידנא שנת ת', מי שיכשל ח"ו באותו איסור הנ"ל, יהיה עליו הממון הקדש גמור, ואם יהנה ממנה, כמו חרם יהיה, ומאחר שמשנים קדמוניות הנ"ל יצא איסור חרם נידוי ושמטא אלות וקללות משלשים גאונים... ובהיות בהתוועדות פה יריד יעריסלאב שנת ת' לפ"ק, מהרבה ראשי ישיבות וזקניהם יצ"ו אתנו עמנו... גם מראשי הישיבות הנ"ל של מדינת וואלין יצ"ו, הסכימו פה אחד לאשר ולקיים

ולקבל מה שתיקנו הקדמונים וכל הדברים הם שרירין וקיימין בכל מקום אשר דבר המלך מלכו של עולם מגיע. והאם לא די לנו החטא הנמשך מכ"ג מבית שני וכו', אם עובדים לאלהי כסף וגו', לא תטע לך אשירה וגו'.

ע"כ אנו גוזרים בגזירתינו הנ"ל: וכל החרמות ואלות הכתובים בתקנת הקדמונים ז"ל: מי שיעשה נגד תקנת הקדמונים — הרבנות היא בטלה ומבוטלת, ומצוה לרודפו, כנזכר בתקנת הקדמונים ואפילו "אחד" יכול לעכב, ולתבוע, ולבקש דין על הרב ועל הקהל העושים מעשים אלו.

וגוזרים אנו על הקהלות או יושב אשר יקרה שם כמעשה הזה, שמחוייבים לבטל את הרבנות היא מכל וכל ואפילו שני השלישי תרי בעלי הנוגעים לרב או לקהל, אסורים לדון בנידון זה, ובשליחותיהו דקמאי עבדינן בגזירותם ז"ל, הנ"ל, ובגזירותינו שצריך להעניש כראות עיניהם, את הרב ואת הקהילה היא או יושב, וכן בגזירותינו דשלוחתי דקמאי שבכל יריד גרעמניץ בביהכנ"ס הגדולה בלובלין וכל יריד יערסלאב ככל הנ"ל, להקריא בשבת קודש. כל הנ"ל תיקננו לכבוד השם יתברך ולכבוד תורתו הקדושה, וה' יתברך בוחן לבות, יודע שמחשבתנו הוא אך ורק זאת, לכן כל הקהלות וישוב ורב יהיו נזהרים שלא יעברו דבר, ולשומע ינעם ותבא עליו ברכת טוב.

(ע"כ ההעתק של החרם והנח"ש הנורא)

וראוי להעתיק כאן דברי המהרש"א זלה"ה על הא דאמרו ז"ל בסנהדרין ז' ע"ב: "לא תעשון אתי אלהי כסף ואלהי זהב וגו'. הא דעץ שרי? אר"א אלוה הבא בשביל כסף, ואלוה הבא בשביל זהב, ע"כ. וז"ל רבינו: יש לפרשו בשתיים רעות שעשו כי הם מתמנים בשביל הזהב וכסף שנותנין, וכו'. גם מה שעושיין כן, הוא בשביל הכסף וזהב שרוצין לאסוף

ע"י הרבנות והדיינות, וכו'. והנה חטא ואשמה זו, בגזירה, ובעונשין חמורות, וחרמות, וממון, בדבר הזה שלא יתמנה שום רב ומורה בכסף וזהב הן ליתן ליחידים הן לרבים, אבל אין איש שם על לב העונש הנזכר בשמעתין. דעתיד הקב"ה ליפרע ממעמידין. גם דימה העון הזה לעע"ז. ויצא הדבר לנו, בדור הזה למכשול ולמזכרת עון. דכמה תקלות וקלקולים אשר באו לנו בדור הזה עי"ז וכו'. ועתה בדור הזה החכמים בעיניהם, ולהיטיב לא ידעו. רק באים להשתרר על הציבור שלא לשם שמים, ורודפים אחר השררה, וכו', ולפי שהם אינן עושין כן אלא להתגדל ולהתכבד בתורה שאין בידם, אמרו כירושלמי דבכורים, דראוי לבזותן ולהקל בכבודן וכו' עכלה"ק.

ח"ל רבינו שלמה לוריא ז"ל בב"ק כ"ג החובל ס"ג נ"ח:

... והנה הנראה בעיני מאחר שלא נמצא עכשיו ת"ח ממש. כאשר כתב האגודה בפ"ק דחולין, וגם לדברי הרא"ש צריך לקבוע עתים לתורה, ושלא לבטל כלל, וגם כן צריך דלא סני שומעניה בלא שום מילתא בישא. הנמצא כזה עכשיו? ואפילו אם נמצא אחד מני אלף. רבה פרוץ על העומד שכולם רוצים להלוך בדרך זו, כי בעוה"ר הנסמכים מרובים והיודעים מועטים, וזנוחי דעת נתרבו שאין אחד מכיר את מקומו, ומיד שהוא נסמך מתחיל להשתרר ולקבץ בחורים הון עתק. כדרך השרים ששוכרים עבדים לרוץ לפניהם. והנה אותם נקראו שועלים קטנים שמחבלים כרם ה' צבקות כאשר כתב הרמב"ם ז"ל. וכך יש זקנים בעו"ה שאפילו סוגיא דשמעתא אינם מבינים לתכליתו, ואינם יורדים לעומקה של הלכה כלל, רק זקנים בשנים, ובלא קניית חכמה גם כן הם המשתוררים על הציבור ועל הלומדים

ומחרימים ומתירים ומסמיכים

לתלמידים שלא למדו לפניהם, רק מקבלים תשלומים וגמולים, ולהנאתן דורשין כל הימים. אוי לנו לאותה בושה. שאנשי אמנה יודעי דעת נאבדו, ואפילו נמצא לפעמים חריף גדול

ולמדרן, מ"מ מעשיו מקולקלין, ואינו דורש לשמה, ולקיים המצוה רק להאריך הפלפול ולגדל השם, וכו' עיי"ש.

והגאון הקדוש בעל ווי העמודים, בן השל"ה הקדוש מורינו ר' שעפטיל סג"ל ז"ל מוסיף על דברי רבינו הרש"ל ז"ל בזה"ל:

... לכן מהראוי לשמוע לקולו, כי דבריו דברי אלקים חיים, ואני אומר על אותן שנתקבלו בקהלות ע"פ השתדלותם. לא מן שמיא מוקמיהם, רק מעשה ידי אדם, הם, הלא מצינו, הכשפים מכחישין פמליא של מעלה, ק"ו בענין זה. ושבח אני את הגאונים המופלגים במדינת פולין, מהקדושים אשר בארץ המה יברלו החיים, שהחרימו על יחידים ורבים, ועל הנותן ועל המקבל ע"י עצמן וע"י שלוחים, ושלוחי שלוחיהן, בודאי המה ראו מעשי ה', ומקנאים קנאת ה' צבקות.

... לכן אתם גבורי ישראל, התאספו יחד, וחגרו חרב, וחלצו מתניכם, והקהילו קהילה גדולה להחזיק זה הענין ברוב מנין ובנין לפנות דרך וליישר המסילה, להסיר המכשלה והתקלה שלא יעשה זאת בישראל, הנבלה, ובזכות זה, הקב"ה ירחמנו ולמחות אשמינו, ויגלה שנת שלומינו, לגדל ולרומם שמנו, וציון יפדה בימינו, וכימות עניתנו ישמחנו, והקב"ה שהוא עד, ובעל דין יחון אותנו בשעת הדין, ולכל יודעי דת ודין, בזכות שעסקנו בעמוד הדין, עכלקוה"ט.

מכתב קודש

ממרן הגר"ח מבריסק זיע"א

ברכה מרובה למע"כ ידידי הרב הגאון המפורסם סוע"ה תפארת ישראל וכו' מ' ר' יצחק אייזיק הלוי נ"י ראבינווויץ וכ"ט לכ"ג הרמה שליט"א.

אחרי הברכה לכ"ג הרמה שליט"א יקרת מכתבו הגיעני בחה"פ שלא בעת כתיבת מכתבים וע"כ נתאחרו מעט דברי. והנה השבני כ"ג הרמה שליט"א כי כבר בא את גדולי ירושלים בשאלות רבות וקבל תשובתם ואנוכי טרם אדע באיזו מקצועות היו הדברים אבל אין זה לעיכובא כי עכ"פ הלא בא עמהם בדברים.

במה שהודיעני כ"ג הרמה שי, כי יסוד הראשי לטובת העיר למנות רב גדול בירושלים ועמו ב"ד של ת"ח גדולים, האמת אגיד כי אנוכי לא אוכל לחו"ד בזה, כי מי יודע אם נקלע אל המטרה, ולא ככל הערים ירושלים עיה"ק תובב"א מקום צפית עיני כל ישראל, **וגם עצם הדבר עוד נחיצתו וטובתו אינו מוחלט, כי בדור הזה שרבו המתפרצים ועפ"י רוב הנצחון עולה לימינם, א"כ אם ינצחו את הרב יהיה נצוח בולט לימינם, שזהו חורבן גדול, משא"כ עתה עוד לא הוחלט נצחונם. אמנם כן כי הרב יוסיף אמן כנגדם אבל אין בזה די גבורה, כנודע שגם הטובים אינם נותנים לב לדעת הרב ואין דעתו דבר מוחלט אצלם, ואי שוקל להודיע טובת הדבר, וטוב יותר לפי דעתי להרבות ישיבות והרבצת תורה שזהו עכ"פ דבר מוחלט לטוב, והלא יוכלו להושיב גאונים גדולים בירושלים שלא בשם רב ואב"ד שג"כ בכחם לפעל הרבה להגדיל תורה ולהאדירה ולחזק את כל מוסדי הדת כי להגדולים האמיתים שמא לא קגרים כלל, ואם יתקנו כזאת הלא תהא יסוד התקון בולט להושיב גאונים גדולים בירושלים, משא"כ במינוי רב גאון תהא יסוד התיקון שימנה רב בירושלים ולא יותר, ותהא אחרית רבנות זו כמשרת הרבנות שבכל קהלות ישראל.**

מה שכותב כ"ג הרמה ש"י שבהת"ת בקאלאניות דרוש להושיב מלמדים אנשים מן הישוב, בזה אחשב כי כעת בעלי ישוב ודעת העולם מרובים המה, ואך יודעי התורה מועטים המה, ואם ח"ו תהיה ידיעתם בתורה מעטה מכפי הראוי והדרוש, אם בעומק הלימוד ורוחב הדעת והידיעה מכפי הדרוש, תמעט החכמה לאט לאט, ואם אין חכמה אין יראה, ובמשך העת יוכל להתהפך הטפל לעיקר והעיקר לטפל, וזכורני גם דברי כ"ג הרמה שליט"א שאמר בוילנא שבמוסדי הת"ת צריכין להדר כשם המוסד, שכל הגדול בתלמוד תורה טוב יותר, ובאמת שגם דעת כ"ג הרמה שליט"א כן, ואין סכסוך בינינו. משי"כ כ"ג הרמה ש"י להושיב רב ת"ח בכל קלאניא, טוב ונחוצ ונעלה מעל כל ספק שזוהי יסוד ראשי בחיזוק הדת ובהגדלת תורה. יסוד החפץ ליסד אגודת יראי ה' הלא נחיצותה וטובה מובן לכל, אך דרוש בזה אריכות דברים.

אשר ידרש כ"ג הרמה ש"י שאודיע מי מהגבירים שראוי להשתתף בהאסיפה, האמת אגיד כי אין לי שום מכיר עם גבירים ואחשב שבזה טוב להתישב עם הגאון ר' חיים עוזר ש"י. וברכה וכ"ט לכ"ג הרמה שליט"א. יהי ברכה בכל גבולו וימצא לטוב משאלו כברכת ידידו מוקירו.

חיים הלוי סאלאווייציק

ב' י"ג למב"י התרס"ט

הננו להעתיק כזה דברים נוקמים שכתבם מורנו הגהקה"צ ר"ח זוננפלד זצוק"ל בט"ו שכת תרפ"א. מייסדה של "וועד העיר לקהלת האשכנזים". וז"ל.

ב. ואם יבחר רב המראה פנים לכאן ולכאן אשר אין לו האמת והפרינציפיים שלו, ומטה השקפותיו לכל רוח לפי דרישת הרגעת וחפצם של החוגים השונים במטרה להיות רצוי לכל ומקובל על הכל, הנה לבד שאחוד מלאכות כזה איננו מקורי ואמת, הננו

מוצאים כבר בעובדא של התמנות רב כזה כשהיא לעצמה חורבן ומשבר בהרבנות וכבודה לפי מושג היהדות אשר הכירה תמיד את הרב בתור סמל התמימות והאמיתיות, על יסודות הטעמים המוצקים האלו הננו מודיעים שעדתינו מושכת את ידה מלהשתתף בבחירה זו, ואם תצא לפועל הננו מגלים את דעתינו מעכשיו כי לא נוכל להכיר בסמכות וערך תוצאות בחירה זו בנוגע לעדתינו אשר עומדת תמיד על הפרינציפ להיות בלתי תלוי בדעת אחרים, ואשר את העיקר הזה הננו מתמידים לדרוש גם עתה.

וועד העיר לקהילת האשכנזים

בעיה"ק ירושלם תובב"א

גילוי דעת

אני מגלה את דעתי כי אינני מסכים בשום אופן למנות בתור רב או דיין של העדה החרדית פעיה"ק, כזה שעלול שעל ידי זה ישכח כל מלחמתה של העדה החרדית נגד הציונים ורבניהם

ולאואר"צ בעה"ח יום ו' אדר ראשון תש"ל לפ"ק

עמרם ברש"י בלויא

יו"ר של העדה החרדית

פעיה"ק ירושלם תובב"א

נטורי קרתא של היהדות החרדית

בעה"י

יום ה' ו' אדר ראשון התשל"פ עיה"ק ירושלם תובב"א
לכבוד המכנים את עצמם מנהלי העדה החרדית

הננו להביא לידיעתכם שאם לא תסתייגו מצעדכם זה של מינוי רב או דיין על העדה החרדית כזה שעמדתו השלילית נגד הציונות, הציונים ורבניהם היא ידועה ומפורסמת (יותר מעמדתו של ד"ר מאייר בנוגע לענין נתוחי מתים שכל העולם היהודי רועש נגד מינויו למנהל ביה"ח שערי צדק) שבזה עלולים אתם לעקור ולשכח מלבות שארית הפליטה ובפרט מלב הדור הצעיר את כל עמל היהדות החרדית של הדורות שקדמו, בעולם כולו ובירושלם עיה"ק בפרט, נגד הציונות ורבניה.

נצא במלחמה גלויה נגדכם והאחריות

תחול על ראשכם

דעו כי הזהרנוכם

מקום החותם

עמרם ברש"י בלויא
אהרן קצינעלינבוגן
יעקב מאיר שכטר

בע"ה בינ"ו עמ"י עש"ו

לתקוני שדרתיך

אין לאלו המכנים עצמם מנהלי העדה החרדית פעיה"ק ירושלם תובב"א למנות איש על העדה בשם רב או דיין כזה אשר אין לו מושג במלחמת היהדות נגד הציונות.

אנו מוחים נגד זה נמרצות

מינוי כזה הוא נגד כל מטרת התיסדות העדה החרדית דעו כי הריסת היהדות החרדית שבירושלם ת"ו מידכם ידרש

חברי העדה החרדית

מיסודו של הגאון הצדיק מרן רבי יוסף חיים זוננפעלד זצ"ל

אדר ראשון תש"ל

"דבההו זמנא יתקיים במשה ואעשה אותך לגוי גדול ועצום ממנו. בההוא זמנא מ"ה ש"היה ה"וא שיהיה ואשר להיות כבר היה והאלקים יבקש את נרדף, ישראל דאתמר בהון ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם דהו נרדפים קדם ערב רב זאבים בישין, וכו', כד יפקן מן גלותא הכי יהון תבירין עד דיתבריר ביד. דאיהו

אוכל מתוך פסולת דהיינו קש ערב רב עד דיתבררו וישתמודעו ישראל בינייהו כבר דאתבריר מגו מוץ ותבן. ועד דיתבררו מנייהו, ו' דאיהו מעשר לא שריא על ה' דאיהו נהמא דה' מינין לקיימא אומאה כי יד על כס י-ה. ובג"ד מוץ ותבן אינו מחויב במעשר עד דיתבריר. לבתר דיתבריר מתכנשין לההוא אתרא דאיברי ירושלם. כמה דחטה דבתר דאתבריר קש ותבן מכניסין לה לאוצר. הכי יתכנשון ישראל דאינון בר, לירושלם, דאיהי בנויה על הר ה' וכו', ולבתר דיהון נקיים מני פסולת יתקדשון לבי מקדשא כיון לנסכא ע"ג מדבחא וזתים לאדלקא בוצינא שרגין למנרתא ומאן זכה להאי יין דלא יתנסך לעבודה זרה, דערב רב אינון יין דנתנסך לע"ז, ומנהון משומדים מינים אפיקורסין, משומדים לעבירות שבכל התורה כולה, וישראל דאיתמר בהון ויתערבו בגוים וילמדו מעשיהם עד דיהון דרוכין בין רגלייהו בגלותא. לא אתברירו מנייהו וכו', ה' יגאלינו במהרה בימינו אמן.

אין הקצ"ה משרה שכינתו על ישראל עד שיכלו שופטים ושוטרים רעים מישראל, שנאמר ואשיבה ידי עליך ולאכרף כצור סיגין ואסירה כל גדיליך ואשיבה שופטייך כצראשונה ויועלייך כצתחלה, אחרי כן יקרא לך עיר הנדק קריה נאמנה.